

A blurred photograph of a person in a light blue dress running on a path outdoors. The person is seen from behind, and the background is a soft-focus green landscape.

Markku Pääskynen

SIELUT

TAMMI

Markku Pääskynen

SIELUT

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI | HELSINKI

Valtion Kirjallisuustoimikunta sekä
WSOY:n Kirjallisuussäätiö ovat tukeneet
tämän teoksen kirjoittamista.

© Markku Pääskynen ja Kustannusosakeyhtiö Tammi 2015
ISBN 978-951-31-7795-9
Painettu EU:ssa

Sailalle

Jos sielu on omillaan ja siivekäs, se lentää ilmojen halki ja hallitsee koko maailmaa, mutta siivettömänä se vaipuu kunnes osuu johonkin kiinteään, johon se asettuu ja ottaa maallisen muodon...

PLATON

.. että *maailma on rakennettu* elämän...

BONAVENTURA

Kun kehittymättömällä ajatusasteella oleva ihminen näki unta itsestään ja muista ihmisistä, niin hän käsitti unenäkönsä todellisiksi kokemuksiksi ja siten hänen täytyi ajatella mahdolliseksi, että ihmisen s. saattoi vaeltaa pitkiä matkoja, käydä muiden luona vieraisissa y. m., vaikka s:n asuma ruumis ei samaan aikaan liikahtanut paikoiltaan. Myöskin peili- ja varjokuvat, harhanäyt y. m. antoivat aihetta siihen käsitykseen, että ihminen on kaksoisolento, joka s:na rajoittamattomasti voi liikkua avaruudessa, mutta ruumiina on kiinnitetty määräpaikkoihin.

Tietosanakirja (1916)

1

Jälkeenpäin he puhuisivat paljonkin tuosta päivästä, mutta he muistaisivat yksityiskohdat eri tavoin, he eivät kykenisi puhumaan johdonmukaisin lausein vaan ristiriitaisesti ja jollakin tapaa katkonaisesti sillä eihän ole mahdollista että näin oli tapahtunut. Aino ravasi kotona käsiään väännellen ja soitteli vanhemmilleen, kävi pihassa huhuilemassa mutta ei mennyt aitaa kauemmaksi. Ei ole mahdollista että ihminen kerta kaikkiaan häviää, ikään kuin tyttö olisi noussut taivaaseen tai maa olisi niellyt hänet, Aino ajatteli. Kristian oli ollut töissä ja sanonut palaavansa pian. Ehkä Kristian löytää tytön. Tai ehkä tyttö itse palaa kotiin ja kertoo eksyneensä metsäleikissä tai unohtuneensa kaverin luo.

Tyttö pysyi kadoksissa. Tunnit kuluivat. Puoliltapäivän sana oli levinnyt naapurustoon ja kulkupuheet leimahtaneet. Ja koska lähion molempien markettien puolueet kokoontuivat säännöllisesti kassojen ja peliautomaattien välissä, tytön katoaminen sai selityksen, toisen selityksen, kolmannen ja niin edelleen. Tyttö oli ollut koulumatkalla, päivä oli tiistai ja kello noin viisitoista minuuttia vaille kahdeksan. Huuhkajakadulla, siellä missä kouluun on vajaa

kilometri eikä yhtäkään taloa, jäljet päättyvät. Opettaja oli soittanut äidille, äiti vastasi että tyttö oli lähtenyt tavalliseen tapaan. Opettaja soitti tytön isälle, isäkään ei tiennyt sen enempää. Opettaja oli palannut luokkaan, aloittanut päivän, mutta lapset olivat vaistonneet jotain ja käyneet leivottomiksi. Ei ole epätavallista että lapsen sanaton tieto on aikuisen sanallista syvempi. Koulupäivä oli sujunut kehnosti eikä tyttöä kuulunut. Lapsille kerrottiin, he tiesivät nyt. Maailmasta tuli heidän omaansa suurempi ja arvaamattomampi. He muistaisivat päivän lopun ikäänsä, kyllä muistaisivat, vaan yhtäkään opettajan sanaa he eivät siltä päivältä muistaisi.

Aino ja Kristian. Nyt oli mennyt monta tuntia eikä työstä ollut kuulunut mitään. Ei yhtäkään havaintoa, ei yhtäkään elonmerkkiä. Ehkä he näkisivät unia joissa kaikki olisi kuten ennenkin: Maija piirtää, Maija juoksee, Maija pelaa, Maija nauraa, Maija rakentaa. Katoamisilmoitus, miten hirvittävä sana, Maija oli kadonnut eikä kukaan tiennyt mitään, poliisi ei ollut löytänyt lapsesta jälkeäkään.

Aivan kuin joku olisi poiminut Maijan tieltä autoonsa. Koulusta oli siis soitettu heti aamusta, sitten Aino ja Kristian olivat soitelleet ystäville, sukulaisille ja tutuille. Ei mitään. Noin kello yhdeksän he soittivat poliisille. Poliisi kävi heillä ja Maijan koululla ja ryhtyi toimenpiteisiin. Kristian oli ehtinyt kysellä terveyskeskuksista ja sairaaloista ja lähtenyt kiertämään leikkipaikkoja, lähimetsiä ja pihvoja. Ei mitään. Etsiä ja etsiä eikä ensimmäistäkään jälkeä mutta niin monta kysymystä. Ei yhtäkään vastausta mutta niin monta arvausta.

Rantatehtaan savu pyrki etelään puiden latvojen tasalla. Linja-auto kaarsi pysäkille, pysähtyi ja jatkoi matkaa. Koira

haukkui toista koiraa. Ilma järven yllä ei ollut yhtä utuinen kuin aiemmin, veneet jo näkyivät, silta ja kaupunki, joka sijaitsi Saimaan läntisimmän sisälahden rannalla, lukuisien sisäjärvien ja niistä virtaavien jokien välisellä, ylenevällä, havumetsien ympäröimällä hiekkaharjanteella. Sateenkimalteisia koivuja, mäntyjä, lehmuksia, saarnia, tuomia, pajuja, kirkastui, tuuli, pilvistyivät jälleen, tyyntyi. Esineet, värit ja muodot vierailta pihoidilla alkoivat erottua: tuolit, pöydät, ämpärit, maljakot, ruukut, lapiot, kynttilänjalat, tuhakupit, aurinkokellot ja niiden varjot. Myös ihmiset erottuivat: mies tupakalla, nainen, pieni poika leikkimässä veljensä kanssa ja heidän varjonsa.

Tämä kaikki näkyi hyvin selvästi, eräs toukokuun viimeisten päivien hetki.

2

Kaikki tiet, kadut ja kujat olivat lintuja: Palokärjenkatu, Telkänkatu, Rastaankatu ja Pöllönkuja. Kaikki talot olivat matalia, kuin ne kyyhöttäisivät ujoina etäisempien kerrostalojen, kuusien ja korkean ostoskeskuksen alla. Juuri Palokärjenkadulla Maija asui. Palokärjenkatu muuttui mutkassa Telkänkaduksi ja ristesii suureen Huuhkajantiehen. Se oli Maijan koulutie.

Mä en halua nähdä enää unia, Kristian sanoi Ainolle.

He istuivat keittiössä ja katselivat ikkunasta ulos. He eivät nähneet mitään, tuskin edes toisiaan.

Mä en halua nähdä enää unia, Kristian toisti ja haroi tukkaansa. Hänen kätensä olivat raskaat, hänen jalkansa olivat raskaat. Hän oli raskas. Sade vihmoi puiden läpi. Sade soitti oksia. Oksat lauloivat sadetta. Pisarat tarttuivat lehtiin kiinni. Ja pisaroiden sisällä oli pieniä pisaroita ja niiden sisällä toisiaan leikkaavia maailmankaikkeuksia. Kaikkeudet liikuttivat pieniä pisaroita, pienet pisarat suuria pisaroita, suuret pisarat lehtiä, lehdet oksia, oksat sadetta. Se oli kierre. Sitä voi nimetä asioita. Voi puhua asioista niiden nimillä. Ja voi myös puhua asioista niiden oikeilla nimillä. Missä Maija on? Kristian nousi, meni eteiseen, veti kengät

jalkaansa ja astui pihalle. Pihan perällä kasvoi suuri vaah-
tera. Se oli ollut siinä ennen kuin talot rakennettiin. Tässä
oli ollut pelto ja tämä piha oli ollut suurten kivien kenttä
keskellä peltoa. Kartano oli ollut tuon mäen päällä. Siitä ei
ollut jäljellä edes perustuksia. Iso kivinavetta oli yhä pai-
koillaan. Kristian kulki pihan poikki vaahteran alle. Puu piti
sadetta. Sen lehdet vilkuttivat. Kristian siveli puuta. Se on
viisas, Kristian ajatteli ja piirsi sormellaan mustan kaarnan
uria. Puun takana oli Maijan piilopaikka. Mennäkesäisen
heinän kätköissä, pienessä korissa oli Maijan salaisia tava-
roita. Kristian pyyhkäisi heinää jalallaan ja huomasi jotain.
Hän kumartui ja poimi maasta suolapurkin. Tällaista ei voi
tapahtua, Kristian ajatteli ja haroi taas hiuksiaan, tällaista
ei saa tapahtua.

3

Entisen kartanon kivinavetan yläkerrassa asui tavallinen perhe. Äiti, isä ja kaksi poikaa. Nuorempi pojista tunsu Maijan. Taito kävi eri koulua mutta näki usein Maijaa samoilla leikkipaikoilla. Esimerkiksi salaman halkaisemalla siirto-lohkareella joka makasi rinteellä maantien varressa. Makasi hiljaa kuin vesi kannen alla. Tai kuin historia joka täällä oli kaikkea muuta kuin kuiskintaa ja siipien havinaa: kivi oli nähnyt Ruotsin kuninkaan ratsastavan tästä ohi ja kuningas oli nähnyt kiven omin silmin sillä lohkareen puolikkaat makasivat Porrassalmelta tulevalla tiellä.

Lohkareen laelta näki järvenlahden ja kaupungin. Halkeamassa, jonne mahtui vaskitsa tai laiha lapsi, asui merkittäviä hyönteisiä, tuhatjalkaisia ja erityisesti siirtoja. Siirtoissa piili jotakin ikaikaista, ikään kuin ne muistaisivat olleensa kilpikonnan kokoisia. Siirat ovat pieniä koneita, Taito ajatteli ja kapusi lohkareelta alas, on olemassa oma hyönteisten laji, konehyönteiset joiden koti on kaukana avaruudessa. Hänkin oli etsinyt Maijaa. Etsinyt ja laulanut: Kukkuu, kukkuu, pikkulanttu nukkuu.

Taito ylitti maantien ja palasi aidanraosta pihapiiriin. Jokainen puu oli vihreä ja sateesta häkeltynyt. Asfaltista ko-

hosi voikukkia. Ne olivat työntyneet asfaltin läpi. Joskus hitaat voimat ovat nopeita voimakkaampia. Vesi syö kiveä, kivi kiveä ja kivi maata, mutta mikään ei syö vettä. Myöskään voikukkia ei uhannut mikään. Jos niiden juuriston näkisi, ymmärtäisi että asfaltti on rakennettu voikukkien päälle. Sama koskee sieniä. Jos niiden rihmastoja ei olisi, maa olisi matalampi eikä ulottuisi yli merten. Kun koskettaa yhtä sientä, koskettaa maailman kaikkia sieniä. Niitä ei voi tappaa. Mutta jos lapsi kuolee, kuolevat myös hänen lapsensa ja heidän lapsensa.

Kunpa tämä päättyisi hyvin. Maija oli kadonnut, on siis liian myöhäistä ennustaa, se oli jo tapahtunut.

Pihassa oli kaksi ympyrää keskellä asfalttia. Toinen ympyrä oli iso ja toinen pieni, aivan kuin äänestyslipukkeessa johon rastitaan Kyllä tai Ei. Ympyrät kasvoivat nurmea, kuusia, lehmuksia, pihlajia ja syreeneitä. Taito kulki kuusen luo ja painoi sormensa pihkaan. Muinoin salama oli iskenyt kuuseen. Pihka oli samanväristä kuin hunaja, kultaista, taikasalvaa joka parantaa kaiken. Talonmiehen kiiltävä Escort lähti pihasta. Auto oli täynnä tupakansavua. Se oli harmaa ulkoa ja sisältä, vinyylipenkit olivat mustat. Talonmiehen sormet olivat kellertävät. Västäräkki juoksi auton tieltä pois. Orapihlajassa visersi varpusparvi. Harakka lensi pihan yli. Niin paljon lintuja, niin paljon lauluja. Sade oli lakannut jo aikaa sitten. Taito pyyhki kätensä housuihin ja lähti kohti kotiovea. Kivinavetan seinässä, villiviinin lomassa oli pronssilaatta. Vain osa nimestä erottui: ukusti Rips luom. Muut sanat, kokonainen kirjoitus, olivat villiviinin takana. Taito ajatteli isää ja sanaa palaveri. Ajatteli kunnes syntyi leikki: jostakusta ihmisestä piti keksiä neljä sanaa niin nopeasti kuin pystyi. Äiti, syli, sairaala, silmälasit,

hampaat. Veli, tukka, nauru, nyrkit, turva. Isä, syli, parta, tupakka, hali. Taito otti pyörän oven vierestä ja läksi ajelemaan. Ensin hän ajoi auton ympäri, lähti sitten yläpihalle. Siellä harhaili opiskelijoita. Heillä oli baretti tai baskeri ja vakosamettitakki ja viikset ja bleiseri ja mekko ja kangastossut, he olivat teatterilinjalaisia, he puhuivat katharsiksista ja voi miten ihana päivä. He tervehtivät ystävällisesti koska Taito oli rehtorin poika joka osasi sujuvasti englantia: helou, bai bai, skiuusmii, vooter kloset.

Pilvet ne lensivät päitten yli ja viisveisasivat.

Taito ajoi kahdeksikko, suurta äärettömyyden merkkiä ympyröiden välissä. Tuuli kuljetti pilvet pois. Kaukana, kaukana satamassa huusi sisävesilaiva. Taito polki yhä vinhemmin ja vinhemmin. Aurinko ryhtyi tarmokkaasti kuivamaan vesilätäköitä. Opiskelijat harppoivat niiden yli ja menivät tupakalle pääarakennuksen kulmaukseen. Sieltä kohosi savu ja iloinen sorina. Monet raapivat itseään. Muutama talvinen syyhypunkkitartunta oli kevään edetessä levinnyt epidemiaksi. Lukukausi pian päättyisi. Taito oli kuullut epidemiasta, pelännyt sitä, valvonut öisin ja ajatellut onteloita, tunneleita, aukkoja, reikiä, koloja ja käytäviä joita punkit koversivat ihon alle, pikkuruisia munivia naaraita tunneleiden toisessa päässä. Oma ruumis, oma sänky, oma huone, koti, piha, kaupunki, maa, maapallo, avaruus, tämä oli se kaikkeus jonka Taito käsitti, tämä oli se kaikkeus joka laajeni tiettyyn ikään saakka, kunnes se alkaisi supistua, kaiventua ja kutistua kohti alkupistettään, omaa ruumista joka lopulta kaikkeuteen liukenisi ja sulautuisi.

4

Nurmi vihertyi silmissä. Äskeinen sade ja jokin muu voima olivat saaneet sen hohtamaan heleästi ja omavaloisesti. Kristian oli tullut sisään tukka märkänä ja sekaisin. Hän oli puhunut kadonneesta suolapurkista joka oli löytynyt pihalta. Onpa kummaa, Aino oli vain sanonut, ymmärtämättä mitään.

He menivät yhdessä takaisin pihalle. Käsikkäin niin kuin joskus kauan sitten. Aino tunsi Kristianin rauhatto-
man lämmön.

Se oli tuon vaahteran takana, Kristian sanoi.

Mikä, Aino kysyi.

Se suolapurkki.

Suolapurkki?

Se minkä mä löysin. Tämä.

Niin, tuo.

Mutta tää on kadonnut aamupäivällä. Tuskin sä sitä Maijan piilopaikkaan olet tuonut. Miten se sinne on joutunut, miten? Ei se ole itsekseen kulkenut. Maijako sen on käynyt, mitä? Mä en voi käsittää tätä, Kristian sanoi.

Mä en käsitä enää mitään, Aino sanoi ja pyyhkäisi silmiään.

Kristian halasi pitkään Ainoa. Siinä he seisoivat.

5

Taito jätti pyörän kuusiaidan viereen. Aita oli niin vanha ja tiheä että sen päällä pystyi kulkemaan. Taito kiipesi korkeuksiin ja istuutui leveään oksan päälle. Kuusi tuoksui pihkalta ja metsältä ja suuremmilta linnuilta. Täältä näkyi kaupunki ja Maijan asuinalue. Piha jäi osittain vaahteran taa eikä siitä erottanut mihin taloon se kuului. Maijan äiti ja isä seisoivat nurmella ja halasivat toisiaan. Kuusen oksat olivat kosteita ja pehmeitä. Neulaset näyttää vihreää valoa, Taito ajatteli, jos ne olisi punaisia ja koko metsä olisi punainen, se olisi punainen metsä ja mekin nähtäisiin pelkkää punaista, mitähän kello on? Hän liukui aidalta alas.

Kotitalon ja orapihlaja-aidan välissä oli pieni kahluuallas. Se oli munuaisen muotoinen ja polvensyvyinen. Allasta ei käytetty, pohjalla eleli sammakoita. Taito kurkisti ja näki vettä ja viimevuotisia vaahteranlehtiä. Ruskeaa. Sammakot eivät olleet saapuneet. Vettä oli niin vähän ettei se katsonut takaisin. Monet Taiton unet tulivat sieltä. Suuret tuntemattomat kukat, jotka joka vuosi leimahtivat altaan viereen, olivat vasta matalia varsia. Vihreää.

Ilari ei ollut kotona. Ehkä Ilari on jossakin muualla, Taito mietti, otti pyöränsä ja polki kotiovelle. Kiipesi por-

taat, avasi oven ja huhuili: helou, bai bai, skiuusmii, vooter kloset. Kukaan ei vastannut. Ja maailma oli autio ja tyhjä, vailla korkeampaa ajatusta. Isovelikään ei ollut vielä tullut. Taito meni huoneeseensa, sulki oven. Avasi sen, sulki. Avasi ja sulki ja päinvastoin ja päinvastoin, iäkkyyttään kahvarkka helisi Taiton kädessä. Ovi oli umpipuuta ja vihreäksi maalattu. Siinä luki:

Diplomi-insinööri ja Keksijä

Taito L.

keksii tilauksesta mitä vaan

sis.puh.nro: 21

6

Aino jäi hetkeksi pihaan. Hänen päänsä oli täynnä sameita pahoja ajatuksia. Väkivalta ja veri velloivat niissä. Kun Maija löytyisi ja sieppaaja paljastuisi, hän kyllä tietäisi mitä sille tehdä. Tuokin tyhmä talitintti. Kuin rautasahaa kitkuttaisi. Saatana ottaisi kirveen ja... mutta on ehkä totta että omia ajatuksiaan voi säikähtää. Niin kävi Ainollekin. Ainoa pitäisi varjella. Meitä kaikkia pitäisi varjella eikä vain meiltä itseltämme, eikä vain meiltä itseltämme.

Kristian käynnisti auton ja lähti ajelemaan ympäriinsä. Hän lipui hitaasti ja pysähteli vähän väliä. Kunpa voisi edes tuntea onko Maija lähellä vai kaukana. Toukokuinen kauneus oli typerryttävää, ikään kuin se ei piittäisi. Kaikki kadunnimet, opasteet, liikennemerkit ja kyltit olivat kadottaneet selittävän arvonsa. Kun maailma on merkityksetön, Kristian ajatteli, kun maailma on merkityksetön siellä pätevät toiset lait. Maijan näköisiä tyttöjä asui alueella paljon. Kristian ihmetteli miksei ollut huomannut sitä aiemmin. Kadut lintuja, linnut katuja. Koppelonkadun ja Kehrääjänkadun kulmassa Tiina työnsi valtavia lastenvaunuja. Hän oli peittänyt vaunut kankaalla. Näytti kuin niissä olisi suuri määrä tavaraa eikä nukkea niin kuin tavallisesti. Tiina oli

aikuinen eikä kuitenkaan ollut. Hänen ison päänsä sisällä oli pikkulapsen aivot. Kaikki täällä tunsivat Tiinan. He tervehtivät ja kyselivät mitenkäs vauva jakselee. Ja vauvahan jakseli hyvin. Ja äiti niin hyvin ettei ikinä.

Vauva oli ollut vauva jo viisi vuotta, Tiina oli ollut Tiina kaksikymmentä vuotta. Ja kun ihmiset puhuttelivat Tiinaa, hän punastui kerta toisensa jälkeen, ikään kuin kaikki sanat sisältäisivät viittauksen hänen neitsyyteensä joka ihmeen lailla oli vielä tallella.

7

Viime yönä Taito oli nähnyt unen. Uni oli ollut väkevä eikä Taito saanut sitä mielestään, ikään se olisi hänelle annettu. Taito oli mukana työryhmässä joka etsi muinaisen faaraon aarretta. Faarao oli kaiverruttanut hautansa seinään labyrintin kartan ja kartan alle piirtokirjoituksen. Työryhmän tehtävänä oli selvittää missä labyrintti oli, ja Taito oli otettu mukaan siksi että vain hän pystyisi tulkitsemaan piirtokirjoituksen joka kuului: missä mies, siellä nainen, missä portaat, siellä laulu.

Aamulla Taito oli miettinyt unen sanoja. Ja hän oli ajatellut aikaa jota ei ole, aikaa joka on hänen omassa päässään. Ja aika kävi kerälle ja kiertyi itsensä ympäri niin kuin kiertyy se joka kylliksi paettuaan löytää häntänsä jälleen.

Taivaalla ei ollut pilveäkään. Taito katseli ikkunasta. Pöydällä lojui uimuri. Hän oli pessyt auton kaasuttimen, pudottanut sen vahingossa lavuaariin, niin että posliiniin jäi halkeama, ja ruuvannut uimurin irti. Uimuri oli kaasuttimen kaunein osa, puhdas kuin kulta. Rantakylän romuttamalla kymmenen kiloa metallia maksoi viisi markkaa. Pitkiä korkeita kapeita puisia hyllyjä täynnä aarteita, loisteputket ja isän sininen seteli. Missä portaat, siellä laulu. Auringon valo,

”Kunpa tämä päättyisi hyvin. Maija oli kadonnut, on siis liian myöhäistä ennustaa, se oli jo tapahtunut.”

Eräänä aamuna Maija ei ilmesty kouluun. Kesä tekee tuloaan Saimaan rannalla sijaitsevaan pikkukaupunkiin, kaukaa idästä levinnyt säteily saa voikukat hehkumaan tavallista keltaisempina ja Vitostietä lähestyy auto kintereillään poliiseja ja toimittajia.

Äiti Aino jää kotiin päivystämään puhelinta ja isä Kristian kiertää ympäri kaupunkia etsimässä Maijaa. Naapurustossa asuvat Taito ja Ilari kulkevat pitkin metsiä, hyppivät uimaan hyiseen veteen ja yrittävät hekin löytää Maijaa. Päivä kallistuu iltaan, ja etsintöihin osallistuu yhä suurempi joukko ihmisiä. Mutta kukaan ei tunnu tietävän työstä muuta kuin sen että hänen on nähty menevän aamulla metsään.

#kirja WWW.KIRJA.FI	 9 789513 177959	
	84.2	